

LBI-4100-05-01/2010
P/09/006

PROTOKÓŁ KONTROLI

Sądu Apelacyjnego w Białymstoku (15-950 Białystok, ul. Mickiewicza 5, Nr statystyczny REGON: 002339292), zwanego w dalszej treści protokołu „Sądem” lub „Sądem Apelacyjnym”.

Prezesem Sądu Apelacyjnego od 20 października 2004 r. jest Pan Sędzia Zbigniew Pannert. Dyrektorem Sądu Apelacyjnego od 6 maja 2002 r. jest Pani Zofia Kukla. Dyrektor Sądu jest dysponentem budżetu sądów Apelacji Białostockiej w części 15/10 Sądy powszechne – Sąd Apelacyjny w Białymstoku.

Kontrolę przeprowadził Marek Sławomir Ozga, główny specjalista kontroli państwowej z Delegatury Najwyższej Izby Kontroli w Białymstoku, na podstawie upoważnienia Nr 064841 z 9 lutego 2010 r., w dniach od 10 lutego do 26 marca 2010r. z przerwami w dniach 11-12 lutego oraz 1-12 i 17-19 marca.

[Dowód: akta kontroli, str. 1]

Kontrolą objęto wykonanie budżetu państwa w roku 2009 w części 15/10 – Sądy powszechne Sąd Apelacyjny w Białymstoku.

W TOKU KONTROLI USTALONO, CO NASTĘPUJE:

1. Realizacja wniosków NIK dotyczących wykonania budżetu w 2008 r.

Po przeprowadzonej w 2009 roku kontroli NIK, pozytywnie z zastrzeżeniami oceniono wykonanie przez Sąd Apelacyjny planu finansowego w 2008 roku. Stwierdzono bowiem nieprawidłowości w kwartalnym i rocznym sprawozdaniu Rb-N, w których ujęto należności w kwocie 8.676.665 zł z tytułu pożyczek wypłaconych sędziom na zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych oraz braki w polityce rachunkowości. W konsekwencji sformułowano 2 wnioski pokontrolne, tj.: uzupełnienie polityki rachunkowości o konto służące ujmowaniu wydatków związanych z realizacją budżetu zadaniowego i zasady ewidencjonowania operacji na tym koncie, zgodnie z postanowieniami art. 10 ust. 1 pkt. 3 lit. a ustawy o rachunkowości oraz sporządzanie sprawozdań budżetowych Rb-N o należnościach,

zgodnie z zakresem ustalonym postanowieniami § 19 ust. 3 pkt. 1 załącznika nr 33 do rozporządzenia Ministra Finansów w sprawie sprawozdawczości budżetowej.

W odpowiedzi na wystąpienie pokontrolne NIK z dnia 16.04.2009 r. dyrektor Sądu Apelacyjnego poinformowała, że zrealizowano oba wnioski.

Obecna kontrola stwierdziła, że sporządzono korektę sprawozdania Rb – N o stanie należności oraz wybranych aktywach finansowych na koniec IV kwartału 2008 roku, w której stosownie do obowiązujących przepisów nie uwzględniono już należności z tytułu pożyczek wypłaconych sędziom na zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych. Wprowadzono również (w dniu 25.03.2009 r.), zarządzeniem dyrektora Sądu nr 2/F/09 zmiany w zakładowym planie kont, polegające na dodaniu konta pozabilansowego 993 – *wydatki budżetu zadaniowego* oraz określeniu zasad księgowania zdarzeń gospodarczych na tym koncie [Dowód a.k. str. 2 - 9].

2. Poprawność sporządzania łącznej sprawozdawczości budżetowej

Prawidłowość sporządzania przez Sąd Apelacyjny sprawozdawczości łącznej zweryfikowano w oparciu o jednostkowe sprawozdania Rb-23 (*o stanie środków na rachunkach bankowych*), Rb-27 (*z wykonania planu dochodów budżetu państwa*), Rb-28 (*z wykonania planu wydatków budżetu państwa*), Rb-Z (*o stanie zobowiązań wg tytułów dłużnych oraz gwarancji i poręczeń*), Rb-N (*o stanie należności*), Rb-70 (*o zatrudnieniu i wynagrodzeniach*) i Rb-34 (*z wykonania planów finansowych dochodów własnych jednostek budżetowych i wydatków nimi sfinansowanych* w Sądzie Okręgowym w Łomży i Suwałkach), sporządzonych przez Sąd Apelacyjny (dysponenta III stopnia) oraz sądy okręgowe w Białymstoku, Łomży, Olsztynie i Suwałkach. Ustalono że:

⇒ stosownie do postanowień § 9 ust. 3 rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 27 czerwca 2006r. w sprawie sprawozdawczości budżetowej¹, wszystkie sprawozdania jednostkowe, przekazane z terenu Apelacji Białostockiej, zostały sprawdzone pod względem formalno-rachunkowym przez pracownika Oddziału Finansowego. Czynność weryfikacji potwierdzono stosowną adnotacją na sprawozdaniach jednostkowych. W trakcie weryfikacji nie stwierdzono błędów lub braków w sprawdzanych sprawozdaniach. Przy opracowywaniu sprawozdań zbiorczych wykorzystano dane przekazane przez sądy okręgowe w formie plików sporządzanych w programie „Excel” [Dowód a.k. str. 14-16],

¹ Dz. U. Nr 115, poz. 781 ze zm.

2

⇒ korzystając z uprawnień wynikających z postanowień § 9 ust. 4 ww. rozporządzenia w sprawie sprawozdawczości budżetowej, zobligowano Sądy Okręgowe w Łomży, Olsztynie i Suwałkach oraz Sąd Apelacyjny w Białymstoku do załączania przy przedkładanych sprawozdaniach wyciągów z ewidencji księgowej, dotyczących wielkości i terminowości odprowadzania dochodów na rachunek budżetu państwa. Analiza załączonych dokumentów wykazała, że jednostki z terenu Apelacji Białostockiej terminowo i w prawidłowej wysokości przekazywały uzyskane dochody do budżetu. Prawidłowo też ujmowały dane dotyczące odprowadzonych dochodów na rachunek budżetu państwa w sprawozdaniach jednostkowych Rb – 23 [Dowód a.k. str. 15],

⇒ każdy formularz sprawozdania jednostkowego jak również łącznego został odrębnie podpisany w oznaczonym miejscu. Jedynie na sprawozdaniach sporządzanych przez Sąd Okręgowy w Olsztynie brakowało wskazania i podpisu osoby sporządzającej roczne sprawozdanie Rb – 70 o zatrudnieniu i wynagrodzeniach Sądu Okręgowego w Olsztynie oraz w Rodzinnych Ośrodkach Diagnostyczno – Konsultacyjnych [Dowód a.k. str. 98-99]. Dyrektor Sądu Apelacyjnego Zofia Kukła wyjaśniła to przeoczeniem [Dowód a.k. str. 181].

Łączne sprawozdania roczne sporządzono poprawnie i bez błędów, zgodnie z postanowieniami rozdziału 4 rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 27 czerwca 2006r. w sprawie sprawozdawczości budżetowej². Odzwierciedlały one dane zawarte w sprawozdaniach jednostkowych, co potwierdziła analiza ujmowania w sprawozdaniach łącznych wartości dochodów i zrealizowanych wydatków wskazanych w sprawozdaniu Rb-23, zrealizowanych dochodów, ustalonych należności i powstałych zaległości wskazanych w sprawozdaniu Rb-27, wielkości zrealizowanych wydatków i powstałych zobowiązań, w tym wymagalnych wskazanych w sprawozdaniu Rb-28, wielkości zobowiązań wymagalnych wskazanych w sprawozdaniu Rb-Z, wielkości należności ogółem, w tym wymagalnych i pozostałych należności wskazanych w sprawozdaniu Rb-N oraz wielkości zrealizowanych dochodów własnych wskazanych w sprawozdaniu Rb-34 [Dowód a.k. str. 17-18, 155-171].

Stosownie do postanowień § 20 rozporządzenia w sprawie sprawozdawczości budżetowej wszystkie sprawozdania Rb-23 sporządzone przez sądy okręgowe i Sąd Apelacyjny zawierały klauzule o uzgodnieniu przez dysponentów III stopnia stanu środków na

² Dz.U. Nr 115, poz. 781

rachunkach bankowych z właściwymi oddziałami okręgowymi NBP [Dowód a.k. str. 15]. Wszystkie sprawozdania budżetowe zostały też sporządzone i przekazane w terminach określonych w załączniku nr 37 i 38 do rozporządzenia w sprawie sprawozdawczości budżetowej oraz rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 11 stycznia 2008r. w sprawie szczegółowych zasad prowadzenia gospodarki finansowej i działalności inwestycyjnej sądów powszechnych³ [Dowód a.k. str. 14-15].

Przed upływem terminu sporządzenia sprawozdań łącznych, działając na podstawie § 9 ust. 5 rozporządzenia w sprawie sprawozdawczości budżetowej, dokonano 3 następujących korekt:

- 22.01.2010 r. skorygowano sprawozdanie Rb-Z Apelacji za IV kwartał 2009 roku, co było związane ze złożoną w tym samym dniu korektą sprawozdania Sądu Okręgowego w Białymstoku [Dowód a.k. str. 88, 90-97]. Z informacji uzyskanych z Sądu Okręgowego w Białymstoku wynika, że w dniu 6.01.2010 r. wpłynął do Oddziału Finansowego Sądu Okręgowego w Białymstoku wyrok Sądu Okręgowego (Sygn. akt III Ko 233/09) w sprawie odszkodowania w kwocie 55.176,30 zł (z ustawowymi odsetkami w wysokości 13% w stosunku rocznym płatnymi od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty), przyznanego na podstawie art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego⁴. Na wyroku odnotowano, iż stał się on prawomocny w dniu 23.12.2009 r. Powyższy dowód zaksięgowano 8.01.2010r. do kosztów i zobowiązań roku 2009, dokonując jego dekretacji na kontach Wn 400 - Ma 201 pod datą 31.12.2009 r. Powstałe w księgach 2009 roku zobowiązanie, wykazano w sprawozdaniu Rb-Z za IV kwartał 2009 roku Sądu Okręgowego w Białymstoku, a także w łącznym sprawozdaniu za IV kwartał 2009 roku Apelacji Białostockiej [Dowód a.k. str. 90-93, 100-102, 189]. Z kolei 14.01.2010r., wyksięgowano z ewidencji księgowej Sądu Okręgowego 2009 roku koszty w wysokości 55.176,30 zł związane z przedmiotowym wyrokiem. Do uzasadnienia dołączono pismo z dnia 6.01.2010r. Przewodniczącej III Wydziału Karnego Sądu Okręgowego w Białymstoku informujące Prezesa Sądu, że „*nie było możliwe przesłanie go (wyroku) do realizacji Oddziałowi Finansowemu do końca 2009 roku, bowiem wnioskodawcy często składają wnioski o uzasadnienie wyroków w ostatnim dniu 7-dniowego terminu do ich złożenia* [Dowód a.k. str. 88-89]. W

³ Dz. U. Nr

⁴ Dz. U. Nr 34, poz. 149 ze zm.

konsekwencji 22.01.2010r. sporządzono korektę sprawozdania Rb-Z za IV kwartał 2009 roku, a przedmiotowe koszty ujęto do ewidencji 2010 roku. Skorygowane sprawozdanie było podstawą dokonania korekty łącznego sprawozdania Rb-Z za IV kwartał 2009 roku Apelacji Białostockiej [Dowód a.k. str. 94-97, 190-191]. Przeksięgowanie kosztów związanych z przedmiotowym wyrokiem spowodowało, że nie ujęto w rocznym sprawozdaniu Rb-28 Sądu Okręgowego w Białymstoku i łącznym sprawozdaniu Rb-28 Sądu Apelacyjnego za 2009 rok zobowiązań w kwocie 55.176,30 zł [Dowód a.k. str. 94-95, 161-164]. Wyjaśniając przyczyny dokonania korekty sprawozdania Rb-Z główna księgowa Sądu Okręgowego w Białymstoku Krystyna Dobrzyńska stwierdziła, że nastąpiło to „w związku z koniecznością zmiany zapisów księgach rachunkowych miesiąca grudnia 2009 roku”. Dodała, że: „Korekta powyższego księgowania nastąpiła w wyniku dodatkowych informacji pisemnych przekazanych przez Przewodniczącą Wydziału Karnego Sądu Okręgowego w Białymstoku. Wynikało z nich, iż podjęcie czynności mających na celu realizację orzeczenia nie może nastąpić wcześniej niż przed stwierdzeniem prawomocności tego orzeczenia oraz przed wydaniem przez Sąd zarządzenia w sprawie jego wykonania. Przewodnicząca Wydziału stwierdziła, że „zgodnie z § 357 ust.1 Regulaminu urzędowania Sądów Powszechnych ... każde orzeczenie winno być skierowane do wykonania niezwłocznie, ale nie później niż w ciągu 14 dni od daty jego uprawomocnienia. Stwierdzenie prawomocności nastąpiło w tym przypadku w dniu 5 stycznia 2010 roku i z tą datą Sąd zarządził jego wykonanie. Wcześniejsze przekazanie do realizacji Oddziałowi Finansowemu, wg wyjaśnień w piśmie z dnia 12 stycznia 2010 roku Przewodniczącego Wydziału, nie mogło mieć miejsca ze względu na możliwość złożenia przez stronę wniosku o uzasadnienie wyroku na podstawie art.328 § 1 KPC w związku z art. 558 KPK w związku z art.8 ust.3 ustawy z dnia 23 lutego 1991 roku o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego”. Główna księgowa wyjaśniła, iż „czynności wykonawcze, w tym ujęcie zobowiązania wynikającego z orzeczenia w księgach rachunkowych, mogło więc nastąpić dopiero po dacie 5 stycznia 2010 r. Podkreślenia w tej sytuacji wymaga, że możliwość wykonania orzeczenia zależy od uprzedniego stwierdzenia jego prawomocności, a następnie podpisania przez upoważnionego sędziego zarządzenia o jego wykonaniu. Tym samym potwierdzeniem zaistnienia operacji gospodarczej, podlegającej ujęciu w księgach rachunkowych, jest obok stwierdzenia prawomocności orzeczenia także zarządzenie jego wykonania. W takim znaczeniu należy rozumieć zapisy Polityki Rachunkowości w Sądzie

Okręgowym w Białymstoku dotyczące prawomocności orzeczeń i ujmowania w księgach rachunkowych wynikających z nich zobowiązań” [Dowód a.k. str. 193-194].

Dyrektor Sądu Apelacyjnego Zofia Kukła wyjaśniła dodatkowo, że „... data zarządzenia czynności wykonawczych przesądza też o wymagalności wynikającego z orzeczenia zobowiązania Skarbu Państwa. Ponieważ „Zarządzenie wypłaty”, wystawione 5 stycznia 2010 roku, błędnie wstępnie zakwalifikowano do roku 2009 zamiast 2010, stąd niezbędne było przeksięgowanie tej operacji do ksiąg roku 2010 czyli do okresu, którego zdarzenie dotyczy. W następstwie zaś zmiany zapisów w księgach rachunkowych miesiąca grudnia 2009 roku w Sądzie Okręgowym w Białymstoku na kwotę 55 tys. zł – jako dysponenta III stopnia, dokonano autokorekty sprawozdania Rb-Z, a następnie korekty zbiorczego sprawozdania Rb-Z za IV kwartał 2009 roku Okręgu Białostockiego, jako dysponenta II stopnia i korekty Apelacji Białostockiej jako dysponenta części budżetowej” [Dowód a.k. str. 179-184].

Nadanie wyrokowi klauzuli wykonalności w dniu 5.01.2010r. nie miało wpływu na sposób ujęcia go w ewidencji księgowej, bowiem stosownie do postanowień art. 9 § 2 Kodeksu karnego wykonawczego orzeczenie staje się wykonalne z chwilą uprawomocnienia, a wyżej cytowany wyrok uprawomocnił się w dniu 23.12.2009r.

Dyrektor Sądu Apelacyjnego Zofia Kukła wyjaśniła też, że „wg zasad sporządzania sprawozdań „Dokumenty księgowe (faktury VAT, rachunki biegłych, prawomocne postanowienia sądowe, zarządzenia o wypłacie należności świadkom, ławnikom) traktuje się jako zobowiązania i ujmuje w sprawozdaniach, jeżeli dotyczą miesiąca sprawozdawczego (wystawione z datą danego miesiąca) a wpłynęły do Oddziału Finansowego:

- dla sprawozdań miesięcznych – do 5 –go następnego miesiąca (wyrok wpłynął do Wydziału Finansowego w dniu 6.01.2010r.),

- dla sprawozdań rocznych – które dotyczą roku ubiegłego a wpłynęły do Oddziału Finansowego do dnia 20 stycznia roku następnego” [Dowód a.k. str. 180, 182-183].

Zgodnie z postanowieniami art. 20 ust. 1 ustawy o rachunkowości, do ksiąg rachunkowych okresu sprawozdawczego należy wprowadzić, w postaci zapisu, każde zdarzenie, które nastąpiło w tym okresie sprawozdawczym

- 29.01.2010 r. skorygowano sprawozdanie Rb-N Apelacji za IV kwartał 2009 roku, co było związane z korektami sprawozdań jednostkowych Sądu Rejonowego w Bartoszycach, w Giżycku i Lidzbarku Warmińskim oraz Sądzie Okręgowym w Olsztynie.

Zmniejszenie kwoty należności łącznie o 22.567 zł w sprawozdaniu wynikało z weryfikacji sald dokonanych w procesie inwentaryzacji (rozliczenia z komornikami), późnego wpływu dokumentów rozliczeniowych (zaliczki na frankownicę) oraz błędnego ujęcia rozliczeń z PFRON i należności z tytułu podatku od nieruchomości [Dowód a.k. str. 103-108],

- 4.02.2010 r. skorygowano sprawozdanie Rb-N Apelacji za 2009 rok, co było związane z korektami sprawozdań jednostkowych Sądu Rejonowego w Ełku (3.880 zł) i Sądu Rejonowego w Białymstoku (19 zł). Zmiany sprawozdania wynikały z ujęcia należności wymagalnych w kwocie 3.880 zł od dłużników zagranicznych w wartości należności wymagalnych od dłużników krajowych, przez co wartość należności ogółem została zawyżona (SR w Ełku). W przypadku SR w Białymstoku nie ujęto w sprawozdaniu 19 zł z tytułu podatku VAT od zakupu usług związanych z rozprowadzaniem wody i odprowadzaniem ścieków, w części dotyczącej refakturowania kosztów poniesionych za pozostałych użytkowników pomieszczeń [Dowód a.k. str. 109-115].

3. Nadzór i kontrola

Dyrektor Sądu Apelacyjnego w Białymstoku, realizując postanowienia art. 153 ust. 2 i 3 ustawy z 30 czerwca 2005 r. o finansach publicznych⁵, sprawował nadzór i kontrolę nad gospodarką finansową podległych jednostek organizacyjnych, podobnie jak w latach ubiegłych, poprzez:

⇒ kontrolę działalności finansowej i organizacyjnej sądów apelacji. W 2009 roku rewidenci Oddziału Kontroli Sądu Apelacyjnego przeprowadzili 22 kontrole, z czego 16 kompleksowych (sądów rejonowych w: Biskupcu, Łomży, Bielsku Podlaskim, Ełku, Bartoszycach, Piszcu, Grajewie, Olecku, Augustowie, Lidzbarku Warmińskim, Mrągowie, Wysokiem Mazowieckiem, Kętrzynie i Sejnach i okręgowych w Białymstoku i Łomży), 2 problemowe (Sądu Rejonowego w Białymstoku w zakresie dochodów oraz wydatków) oraz 4 doraźne (kancelarii notarialnych w Białymstoku i Olsztynie) w zakresie kompletności i terminowości przekazywania na rachunek dochodów budżetowych opłat sądowych pobranych od wniosków o wpis do księgi wieczystej, zamieszczanych w aktach notarialnych. Tak jak w latach ubiegłych, rewidenci wskazywali na:

⁵ Dz. U. Nr 249, poz. 2104 ze zm.

- nieprawidłowy sposób ustalania i wypłacania należności biegłym sądowym (wydawanie przez sąd postanowień o kosztach postępowania, przed weryfikacją służb finansowych rachunków przedstawianych przez biegłych),
- nieterminowe przekazywanie akt spraw uprawomocnionych, powodujące opóźnienia w dokonywaniu przypisu należności dłużnikom,
- opieszale prowadzenie przez komorników egzekucji należności sądowych, opóźnienia w informowaniu sądów o stanie egzekucji oraz brak przekazania tytułów wykonawczych do Sądu Rejonowego w Białymstoku w sprawach w których wydali postanowienia o ich umorzeniu.

Ponadto w 2009 roku rewidenci zalecali usunięcie braków w zakresie dokumentowania rozliczeń delegacji służbowych oraz wypłat zwrotów kosztów podróży biegłym, stronom i świadkom (brak biletów przejazdu) [Dowód a.k. str. 10 – 13].

Kontrola NIK wykonania planu finansowego w 2009 roku w Sądzie Rejonowym w Bartoszycach wykazała inne nieprawidłowości polegające na ujęciu w księgach 2009 roku, 6 operacji gospodarczych o wartości 20.250,14 zł z 2008 roku, zapisaniu 12 pozycji (8.483,98 zł) do niewłaściwych okresów księgowych, zaksięgowaniu 44 pozycji (56.477,82 zł) z opóźnieniem od 41 do 149 dni, zatwierdzeniu 3.213 zapisów po sporządzeniu sprawozdań okresowych oraz ujęcia w ewidencji 329 zapisów z pominięciem kont rozrachunkowych,

⇒ rozpatrywanie pisemnych sprawozdań z działalności sądów okręgowych. Kwartalne oceny realizacji planu finansowego składane przez sądy okręgowe były podstawą analiz dochodów i wydatków budżetowych, egzekwowania należności sądowych, gospodarowania funduszem wynagrodzeń i wykonania planu obsady etatowej oraz przestrzegania procedur określonych w art. 47 ustawy o finansach publicznych. Służyły również racjonalizacji dokonywanych wydatków budżetowych. W 2009 roku jednostki z terenu Apelacji Białostockiej zrealizowały dochody budżetowe w wysokości 103.963,5 tys. zł, co stanowiło odpowiednio 100,1% planowanych dochodów (103.848,0 tys. zł) i 99,8% dochodów zrealizowanych w 2008 r. (104.143,5 tys. zł). Jednakże wzrosła kwota zaległości sądowych o 3.443,3 tys. zł głównie na skutek wzrostu przypisów należności w 2009 roku (o 2.044,3 tys. zł) i zwiększenia kwoty podlegającej egzekucji do 75.688,4 tys. zł (wzrost o 3.610,7 tys. zł). Wielkość uiszczeń należności przez zobowiązanych pozostała na niezmiennym poziomie i wynosiła 33.255,6 tys. zł, co stanowiło 71,5% przypisanych należności. W okresie objętym

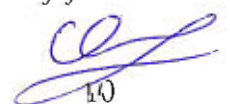
kontrolą obniżeniu o 1.404,7 tys. zł uległy wydatki Apelacji Białostockiej z 293.335,3 tys. zł w 2008 r. do 291.930,6 tys. zł na koniec 2009 r. Zmniejszyły się również zobowiązania o 5.512,2 tys. zł, w tym zobowiązania wymagalne o 39,7 tys. zł, tj. z 41,9 tys. zł w 2008r. do 2,2 tys. zł w 2009r. Powstające w trakcie roku budżetowego zobowiązania były jednym z elementów prowadzonych analiz. Ocenie poddawano przyczyny i skutki powstawania zobowiązań w jednostkach z terenu Apelacji Białostockiej. W 2009 roku jako przyczynę powstawania zobowiązań niewymagalnych (zobowiązania wymagalne w kwocie 2.180 zł odnotowano na koniec 2009 r. w Sądzie Okręgowym w Olsztynie z tytułu wypłaty odszkodowania osobie, która przebywa poza granicami kraju i z opóźnieniem przekazała nr rachunku bankowego w styczniu 2010r.) podawano konieczność uregulowania zobowiązań za 2008 r. – skutek obniżenia limitu transz środków budżetowych na miesiąc grudzień [Dowód a.k. str. 116-121, 172-178],

⇒ W 2009 roku Dyrektor i Prezes Sądu Apelacyjnego w ramach działań nadzorczych wystosowali do prezesów sądów okręgowych z obszaru Apelacji 5 pism. I tak:

- pismem nr DSA-0301-2-1/09 z 13.02.2009r. zalecono prezesom bieżące sprawowanie nadzoru i kontroli nad przebiegiem wykonywania dochodów, w tym nad ich prawidłowością i terminową ewidencją oraz windykacją i egzekucją należności Skarbu Państwa. Wyszczególniono obszary nadzoru i kontroli, obejmujące prawidłowość i terminowość pobierania dochodów, zgodność wydatków z planowanym przeznaczeniem i prawidłowość wykorzystywania środków finansowych, w tym zakres realizowanych zadań. Podano również kwotę 12.633 tys. zł jako wydatków budżetowych wstrzymanych w rozdz. 75502 – *jednostki sądownictwa powszechnego*, na terenie działania całej Apelacji Białostockiej (Sąd Apelacyjny – 4.669 tys. zł, Sądy Okręgowe w Białymstoku – 2.960 tys. zł, w Łomży – 637 tys. zł, w Suwałkach – 2.034 tys. zł i w Olsztynie – 2.333 tys. zł) [Dowód a.k. str. 19 – 26],
- pismem nr DSA -072-47/09 z 24.04.2009r. zalecono prezesom sądów okręgowych zwiększenie kontroli prawidłowości, terminowości i skuteczności ściągальności należności sądowych. Zwiększenie skuteczności egzekucji za pośrednictwem urzędów komorniczych. W przesłanych odpowiedziach prezesi poinformowali, iż przekazano zalecenia wszystkim prezesom sądów rejonowych oraz wskazali działania podjęte celem realizacji wydanych zaleceń - zobowiązano pracowników wydziałów merytorycznych do zwrócenia szczególnej uwagi na proces windykacji należności

sądowych, przeprowadzono kontrole terminowości podejmowania działań windykacyjnych, przeglądy akt, wysyłki ponagieł i wezwań do zapłaty [Dowód a.k. str. 27-47],

- pismem DSA-072-50/09 z dnia 4.05.2009r. zalecono przegląd funkcjonowania programów „Księgowość FK” użytkowanych przez jednostki sądownictwa, w celu wyeliminowania nieprawidłowości stwierdzonych w trakcie kontroli NIK. Na terenie Apelacji Białostockiej wykorzystywano bowiem w 24 jednostkach (na 27 funkcjonujących) komputerowy system księgowy firmy ALBIT z Kielc, którego wiarygodność została negatywnie oceniona w trakcie kontroli NIK wykonania budżetu państwa w 2008r. Wskazano głównie na niezgodność obrotów w dziennikach w porównaniu do obrotów wykazywanych w zestawieniach obrotów i sald za poszczególne miesiące, braki danych w dziennikach (daty operacji lub daty dowodu), błędy w sekwencji dat czy też brak ciągłości numeracji zapisów w dziennikach. Prezesi sądów okręgowych poinformowali o usunięciu nieprawidłowości w systemach finansowo-księgowych przez firmę „ALBIT” z Kielc w zakresie numeracji stron wydruków z systemu FK, kompletności danych na wydrukach, uzgadniania obrotów i sald syntetyki z analityką oraz braku oznaczenia ksiąg rachunkowych [Dowód a.k. str. 48-55]. Dyrektor Sądu Apelacyjnego Zofia Kukła wyjaśniając przyczyny braku kontroli prawidłowości funkcjonowania komputerowych programów FK wyjaśniła, że *„Zapisy § 3.4 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie szczegółowych zasad prowadzenia gospodarki finansowej i działalności inwestycyjnej sądów powszechnych (Dz. U. nr 11 poz. 69 z 2008r) nakładają na Dyrektora Sądu Apelacyjnego obowiązki nadzoru i kontroli przebiegu wykonania zadań i przestrzegania zasad gospodarki finansowej w tym gospodarowania mieniem Skarbu Państwa, przestrzegania realizacji procedur kontroli finansowej w toku wykonywania budżetu i dyscypliny finansów publicznych przez podległych dysponentów niższych stopni. Jednostki otrzymały zatem wytyczne w kwestii usunięcia stwierdzonych przez NIK (wykorzystującą specjalistyczne oprogramowania komputerowe) niedociągnięć programu ALBIT oraz poinformowały o usunięciu nieprawidłowości bądź podjęciu działań doprowadzających do zgodności ewidencji dokumentacji finansowej z wymogami ustawy o rachunkowości. Skierowanie takich wytycznych świadczy o podejmowanych działaniach kontrolnych stosownych do statusu dysponenta, który wyposażył ponadto pracowników Oddziału Kontroli Sądu Apelacyjnego w taką samą informację - w celu bieżącego i adekwatnego do możliwości wykorzystania jej w*

10

czasie prowadzonych czynności kontrolnych (do kontroli i oceny próby kontrolnej)”. Wyjaśniła również, iż „Adresatami pisma nadzorczego Prezesa Sądu Apelacyjnego byli nie tylko Dyrektorzy Sądów Okręgowych ale i Prezesi tych sądów czyli dwa odrębne organy sądów (art. 21 Usp). Nie jest praktykowane w bieżących działaniach nadzorczych, aby zwrotnej informacji tych obu organów o usunięciu nieprawidłowości bądź o podjęciu czynności zmierzających do zgodności ewidencji dokumentacji finansowej z wymogami ustawy o rachunkowości w podległych jednostkach nie uznać za wystarczającą. Inna sytuacja co do zaleceń miałyby bowiem swoje odbicie w przedkładanych cokuwartalnych ocenach przebiegu wykonania zadań” [Dowód a.k. str. 180-181]. Najwyższa Izba Kontroli po przeprowadzonej w 2010r. kontroli wykonania planu finansowego w 2009 roku przez Sąd Rejonowy w Bartoszycach, negatywnie oceniła zgodność użytkowanego w Sądzie systemu księgowości komputerowej. Wbrew zasadzie trwałości zapisów księgowych oraz trybu dokonywania korekt błędnych zapisów wyrażonych w art. 23 ust. 1 i art. 25 ust. 2 ustawy o rachunkowości, system umożliwiał bowiem wyksięgowywanie zatwierdzonych zapisów i dokonywanie w nich zmian (we wcześniejszych i bieżącym okresie sprawozdawczym). Kontrola NIK wykazała też, że mimo potwierdzenia wykorzystania uwag z pisma nadzorczego Sądu Apelacyjnego z dnia 4.05.2009r. nadal w 127 przypadkach z 11.874, zapisy nie zawierały daty operacji gospodarczej, a 328 zapisów miało niewłaściwą sekwencję dat,

- pismem nr IV WW-40-16/09/K z dnia 27.05.2009r. zalecono rozważenie funkcjonowania systemu dokonywania przypisów należności sądowych, stanowiących należności Skarbu Państwa [Dowód a.k. str. 56-68],
- pismem nr DSA-072-116/09 z dnia 3.11.2009r. zalecono prawidłowe wykorzystanie środków finansowych przeznaczonych na wynagrodzenia. Analiza wydatków jednostek z terenu Apelacji Białostockiej wykazała, że wypłaty wynagrodzeń realizowane były zgodnie z planem finansowym [Dowód a.k. str. 69-77].

W trakcie 2009 roku zalecano prezesom sądów okręgowych stałe monitorowanie należności od dłużników zagranicznych (okręg suwalski) oraz podjęcie skutecznych działań windykacyjnych wobec takich dłużników w okręgach białostockim, łomżyńskim i olsztyńskim [Dowód a.k. str. 78-87].

4. Rejestry danych prowadzone w Sądzie Apelacyjnym w Białymstoku

W 2009 roku Sąd Apelacyjny wykorzystywał do prowadzenia rejestrów program SAWA, opracowany przez firmę CURRENDA Sp. z o.o. z Sopotu. I tak:

- I wydział Cywilny prowadził 9 rejestrów ewidencjonujących:
 - złożone apelacje,
 - złożone zażalenia,
 - złożone odwołania,
 - złożone skargi na przewlekłość postępowania w I instancji,
 - złożone skargi na przewlekłość postępowania przed Sądem Apelacyjnym,
 - sprawy zawieszona,
 - sprawy przekazane biegłym i tłumaczom,
 - sprawy w których sporządzane jest uzasadnienie,
 - inne sprawy cywilne niż zażalenia i apelacje.

Uzupełniająco ręcznie prowadzono wykaz wysyłanych akt na żądanie,

- II Wydział Karny prowadził 8 rejestrów ewidencjonujących:
 - napływające sprawy apelacyjne,
 - sprawy ogólne,
 - wnioski o przedłużenie tymczasowego aresztowania,
 - złożone zażalenia,
 - sprawy penitencjarne wpływające z zażaleniami,
 - skargi na przewlekłość postępowania,
 - wnioski o kasację,
 - terminowość sporządzania uzasadnień wyroków.

Ręcznie prowadzono natomiast 2 wykazy wysyłanych spraw do innych sądów i do biegłych sądowych,

- III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych prowadził 10 rejestrów ewidencjonujących:
 - złożone apelacje z zakresu prawa pracy,
 - złożone zażalenia w sprawach z zakresu prawa pracy,
 - sprawy ogólne,
 - skargi kasacyjne i skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia,
 - złożone apelacje z zakresu ubezpieczeń społecznych,
 - złożone zażalenia z zakresu ubezpieczeń społecznych,

- skargi o naruszenie prawa strony,
- sprawy przekazane do sporządzenia uzasadnień,
- sprawy zawieszono,
- sprawy kierowane do biegłych.

Wszystkie rejestry elektroniczne prowadzono również w wersji papierowej,

- IV Wydział Wizytacji prowadził 21 rejestrów czynności kontrolowanych spraw w zakresie merytorycznym, skarg i wniosków oraz sprawowania nadzoru. Wydział ten nie prowadził rejestrów papierowych,

Dodatkowe rejestry elektroniczne prowadziły również Oddział Gospodarczy (zamówień publicznych) i Administracyjny (51 rejestrów spraw dotyczących m.in. działań organizacyjnych, działalności administracyjnej, zbiorów akt czy też dostępu do informacji).

Rejestry papierowe prowadził Oddział Administracyjny (5 repetytoriów i wykazów akt), Gospodarczy (10 wykazów dotyczących m.in. osób korzystających z pokoi gościnnych, czasu pracy pracowników obsługi, stempli i pieczęci) oraz Inwestycji i Remontów (5 wykazów spraw w zakresie m.in. planowania i sprawozdawczości, inwestycji i remontów) [Dowód a.k. str. 122-154].

Niniejszy protokół sporządzono w 2 jednobrzmiących egzemplarzach, z których jeden wręczono w dniu 26 marca 2010 roku Pani Zofii Kukła [Dowód a. k. str.].

Kontroler poinformował Dyrektor Sądu Apelacyjnego w Białymstoku o prawach przysługujących jej z mocy ustawy z dnia 23 grudnia 1994 roku o Najwyższej Izbie Kontroli (Dz. U. z 2007r. Nr 231, poz. 1701), a w tym:

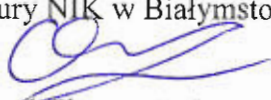
- o prawie zgłoszenia w terminie 14 dni od daty otrzymania niniejszego protokołu kontroli, przed jego podpisaniem, umotywowanych zastrzeżeń na piśmie co do ustaleń w nim zawartych, przysługującym z mocy art. 55 ust. 1 i 2 powyższej ustawy;
- o prawie odmowy podpisania protokołu kontroli z jednoczesnym obowiązkiem złożenia na tę okoliczność, w terminie 7 dni od daty jego doręczenia, wyjaśnienia dotyczącego przyczyn takiej odmowy (w razie zgłoszenia zastrzeżeń do ustaleń protokołu kontroli, termin do złożenia powyższego wyjaśnienia liczy się od dnia otrzymania ostatecznej uchwały w sprawie rozpatrzenia tych zastrzeżeń), przysługującym z mocy art. 57 ust. 1

przytoczonej ustawy;

- o prawie złożenia w terminie uzgodnionym z kontrolerem wyjaśnień co do przyczyn i okoliczności powstania nieprawidłowości opisanych w niniejszym protokole kontroli, a przysługującym z mocy art. 59 ust. 2 powołanej ustawy.

Fakt kontroli odnotowano w księdze ewidencji kontroli pod poz. 1/2010.

Białystok, dnia 26 marca 2010 roku

KONTROLER
główny specjalista k.p.
Delegatury NIK w Białymstoku

Marek Sławomir Ozga

01.04.2010 r.

Białystok, dniamarca 2010 roku

Dyrektor Sądu Apelacyjnego
w Białymstoku

Zofia Kukła